

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДОКЛАД
ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ
НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ВЪЗПИТАНИЕ И
ПОДГОТОВКА ЗА УЧЕБНАТА 2007/2008 г.

Предстоящи дейности през учебната 2008/2009 г.

Изпълнение на мерките по Националната програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка през учебната 2007/2008 г.

ОРИЕНТИРАНЕ НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ КЪМ ПРОВОКИРАНЕ НА МИСЛЕНЕТО И САМОСТОЯТЕЛНОСТТА, КЪМ ФОРМИРАНЕ НА ПРАКТИЧЕСКИ УМЕНИЯ И КЪМ РАЗВИТИЕ НА ЛИЧНОСТТА	
<i>A. Мерки в процеса на обучение</i>	
1. Промени в учебните планове и програми	<p>1. Паралелно с разработването на проекта на нов закон в областта на училищното образование започна работа по изготвянето на нов учебен план в съответствие с новата образователна структура, чиито основни характеристики са описани в Националната програма и която по-детайлно ще бъде уредена в проекта на нов закон.</p> <p>2. В тясно сътрудничество с представителите на бизнеса и социалните партньори бяха утвърдени 13 държавни образователни изисквания по професии, 168 национални изпитни програми за провеждане на държавните изпити по теория на професията и по практика на професията за придобиване на втора степен на професионална квалификация, 27 учебни плана за обучение по професии за придобиване на първа степен на професионална квалификация и 527 учебни програми.</p>
2. Мерки по отношение на учебниците и учебните помагала	1. Бяха направени промени в нормативната уредба, свързани с начина, по който се извършва

	<p>изборът на проекти в училищата, с цел предотвратяване на възможност за оказване на въздействие от страна на експерти – автори на проекти на учебници, върху учителите, както и</p> <p>2. Въведено беше изискване в одобрените учебници да се изписват имената на членовете на комисиите, оценявали съдържанието, графичния дизайн и полиграфическото изпълнение, с цел по-голяма прозрачност и отговорност на комисиите.</p> <p>3. Проведени бяха процедури по оценяване и одобряване на нови учебници за VII клас, както и за преработване на учебниците за II и III клас с оглед осигуряване на възможност за ползването им повече от една учебна година.</p> <p>4. Продължи и беше разширено осигуряването на учебници и учебни помагала за безвъзмездно ползване от учениците:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проведени бяха процедури за доставка на учебници и учебни помагала за учениците от I до IV клас в държавните и общинските училища. • Осигурени бяха учебници и учебни помагала за учениците със специални образователни потребности. • Предвидена беше нормативна възможност за осигуряване на учебници за безвъзмездно ползване на учениците от V до VII клас в държавните и общинските училища, както и на учениците от I до VII клас в частните училища. • Процедурата за доставка на учебници и
--	--

	<p>учебни помагала беше децентрализирана, като премина в правомощие на общините.</p> <p>5. Стартира разработването на електронно учебно съдържание по учебни предмети от професионалното образование, като се проведе конкурс за написването на три електронни модула.</p> <p>6. Извършена беше промяна в графичния дизайн на документите от задължителната училищна документация, като за част от документите беше предвидена възможност да се създават в електронен вид.</p>
<p>3. Информационните и комуникационните технологии в училище</p>	<p>1. В 31 от най-големите български училища на всички учители бяха предоставени преносими компютри, беше изградена безжична (тип WiFi) мрежа и започна поетапното въвеждане на проекта „Електронен дневник”, целящ постепенно да обхване училищата в цялата страна. До края на 2008 г. подобна мрежа ще бъде изградена в още 24 училища, както и частично – в още 75.</p> <p>2. Бяха закупени нови конфигурации компютърна и периферна техника – 4500 преносими и 3100 настолни компютъра, 3000 мултимедийни проектора, които бяха разпределени по училища с над 300 ученика, с което съотношението брой ученици на компютър става 11,5:1.</p>

	<p>3. По Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” беше одобрен проект в размер на 39 116 600 лв. за допълващо финансиране на националните програми в областта на информационните и комуникационните технологии.</p>
<p><i>Б. Мерки в процеса на възпитание</i></p>	
<p>1. Превръщане на училището в територия на учениците и ритуализация на училищния живот</p>	<p>1. По инициатива на МОН 24 май традиционно беше отбелязан с празнично ученическо шествие на духови оркестри и мажоретни състави от цялата страна. На 11 май отново беше организиран ученически поход от Рилския манастир до пещерата, в която е живял Св. Иван Рилски, по време на който министърът на образованието и науката връчи ежегодната награда „Св. Иван Рилски”, която се присъжда на директори на училища с постигнати високи резултати в професионалната си дейност и с принос в системата на българското образование.</p> <p>2. На Деня на Европа, 9 май, отново беше организиран Ден на ученическото самоуправление в МОН и училищата в цялата страна.</p> <p>3. Учебната 2008/2009 година във всички училища по традиция беше открита на 15 септември с вдигане на националното знаме под звуците на националния химн.</p> <p>4. По повод националния празник на България и 130 години от Освобождението на България от</p>

	<p>османско владичество всички 3069 училища в страната получиха от МОН комплекти „Реликви на българската национална епопея”.</p> <p>5. За втора поредна година беше проведено Национално модно ревю-спектакъл на модели на ученически униформи и абитуриентски облекла, изработени от учениците от професионални гимназии по облекло и моден дизайн в страната.</p> <p>6. Продължи активната кампания за повишаване на привлекателността на професионалното образование чрез организиране на национални състезания по професии. В съответствие с утвърдения Календар на състезанията за учениците от държавните и общинските училища по изучаваните професии от Списъка на професиите за професионално образование и обучение през 2007/2008 г. бяха организирани и проведени 12 национални състезания.</p> <p>7. През 2008 г, бюджетът на Националната програма „Училището – територия на учениците”, модул „Ритуализация на училищния живот” беше увеличен на 5 млн. лв. Значително бяха увеличени средствата за финансиране на проекти за създаване на училищни униформи. Максималната стойност на проектите е до 50 хил. лв. (увеличение с 10 хил. лв. спрямо 2007 г.), от които до 30 на сто съфинансирани от страна на училището. По програмата в МОН постъпиха:</p> <p>- 231 проекта, свързани с тържествено</p>
--	--

	<p>отбелязване училищни празници. Комисия класира за финансиране 150 от тях на обща стойност 154 057 лева;</p> <p>- 359 проекта, свързани с изработване на училищни униформи. Комисия класира за финансиране 107 от тях на обща стойност 1 465 697 лева. В резултат 43 317 ученици от тези училища през учебната 2007/2008 г. са с училищни униформи или с елементи на униформи с отличителни знаци на училището.</p> <p>8. 2008 г. беше обявена за година на ключовите компетентности. Проведени бяха ученически състезания по ключови компетентности.</p> <p>9. За втора поредна година беше организирана и проведена Национална конференция „Училището – желана територия”, на която учители и ученици имаха възможност да обменят добри практики. Конференцията се провежда на училищно, общинско, областно и национално ниво. Общият брой на училищата, участвали в конференцията, е 1227, като броят на докладите е 2221 с автори 3459 учители и 2017 ученици като техни партньори.</p>
<p>2. Развитие на извънкласната и извънучилищната дейност</p>	<p>1. По Национална програма „Училището – територия на учениците”, „Развитие на извънкласните и извънучилищните дейности” кандидатстваха 1 657 училища и обслужващи звена. Комисиите класираха 371 проекта, които бяха финансирани от МОН на обща стойност 9</p>

	<p>634 319 лева. В различните форми на извънкласните и извънучилищните дейности участват над 68 000 ученици. Създаден беше и нов модул „Ученически национални състезания и национални и международни олимпиади” с бюджет 3 млн. лв.</p> <p>2. По Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, модул „Да направим училището привлекателно за младите хора” бяха финансирани 256 проекта.</p> <p>3. Бяха одобрени 62 държавни училища, които ще бъдат ремонтирани по модул „Спорт в училище” на националната програма „Модернизация на материалната база в училище”. Предложени са училища, които са били класирани предходната година, но не са получили финансиране поради ограничения финансов ресурс. Бюджетът на модула за 2008 г. е 7 млн. лв. По отношение на общинските училища модулет „Спорт в училище” е включен в програмата за „Съфинансиране на общински инвестиционни проекти, насочени към подобряване на материалната база в училище” с бюджет 10 млн. лв.</p> <p>4. Бяха реализирани 100 % от изявите, заложиени в Националния календар за извънучилищни дейности на МОН.</p> <p>5. В изпълнение на Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с</p>
--	---

	<p>изявени дарби 32 ученици от държавни училища към МОН и 370 ученици от общински училища получиха стипендии или еднократно финансово подпомагане.</p> <p>6. 150 000 ученици взеха участие в извънучилищната състезателна дейност, предвидена в Националния спортен календар.</p> <p>7. Беше проведен 11-ият международен панаир на Учебно-тренировъчните фирми, в който участваха 600 ученици от България, Македония и Румъния с 82 тренировъчни предприятия.</p> <p>8. 2008 г. беше обявена за Година на ключовите компетентности в съответствие с Европейската референтна рамка, утвърдена с Препоръка на ЕП и СЕС от 18 декември 2008 г. Бяха проведени национални дни на ключовите компетентности, както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Януари – Компетентност по роден език - Февруари – Математическа компетентности и основни знания по природни науки - Март – Инициативност и предприемачество - Април – Дигитална компетентност - Май – Обществени и граждански компетентности - Септември – Компетентност по чужд език <p>До края на 2008 г. предстои да бъдат проведени:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Октомври – Умения за учене - Ноември – Културна осъзнатост и творчество. <p>9. Организирани и проведени бяха 18 национални олимпиади и 14 национални</p>
--	---

	<p>състезания. Български ученици взеха участие в 8 международни олимпиади, където спечелиха 7 златни, 14 сребърни и 12 бронзови медала.</p>
<p>ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕФЕКТИВНА СИСТЕМА ЗА ВЪТРЕШНО ОЦЕНЯВАНЕ ЧРЕЗ ШИРОКО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ТЕСТОВЕТЕ И ВЪВЕЖДАНЕ НА СИСТЕМА ЗА НАЦИОНАЛНО СТАНДАРТИЗИРАНО ВЪНШНО ОЦЕНЯВАНЕ</p>	
<p>1. Развитие на системата за вътрешно оценяване</p>	<p>1. За втора поредна година беше проведено външно оценяване след IV клас, както и за първи път бяха проверени знанията и уменията на учениците след V клас. Външното оценяване през учебната 2007/2008 г. даде възможност да се проследи развитието на постиженията на учениците в два последователни класа, както и да се направи съпоставка на резултатите на два последователни випуска IV клас.</p>
<p>2. Изграждане на система за външно оценяване</p>	<p>2. За втора поредна година изпитът след VII клас беше проведен под формата на тест. Проведено беше второто национално състезание за решаване на тестове за седмокласници, като за първи път класираните на първите три места на националния кръг на състезанието имаха правото по свое желание да ползват резултатите си като оценка по съответния предмет, без да се явяват на приеман изпит.</p> <p>3. Продължи традицията на външно оценяване по език на учениците в края на VIII клас, което обхваща 24 091 ученици от 380</p>

	<p>профилирани и професионални гимназии и паралелки в СОУ с интензивно изучаване на чужд език.</p> <p>4. За първи път бяха проведени ДЗИ за всички ученици, които завършват XII клас.</p> <ul style="list-style-type: none"> • За провеждане на матурите беше осъществена сериозна подготовка, в това число и информационна кампания:<ul style="list-style-type: none"> - Висшите училища още в края на месец февруари обявиха решенията си относно приемането на оценките от ДЗИ като вход към висше образование. Общо 41 висши училища приеха матурите, като 36 от тях ги приемаха вместо кандидатстудентски изпит за определени специалности, а 5 ги включиха само като балообразуващ компонент. - Народното събрание прие промени в Закона за народната просвета, имащи за цел да усъвършенстват нормативната уредба на ДЗИ и да обезпечат тяхното провеждане. - Чрез приемни дни и часове в регионалните инспекторати по образованието експерти предоставяха на родителите и учениците подробна информация за ДЗИ. - В МОН беше открита гореща телефонна линия, на която ученици и родители можеха да зададат своите въпроси за ДЗИ и да получат информация и съдействие от експертите на министерството. - Беше създаден специален информационен сайт за държавните зрелостни изпити (www.zamaturite.bg).
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Бяха обявени и проведени конкурси за учители и ученици за създаване на тестове по всички 15 матуритетни учебни предмети. - На всички училища с паралелки в XII клас беше предоставено информационно табло с най-важните дати за ДЗИ. - Беше подготвена и разпространена чрез три национални всекидневника брошура, в която се съдържат отговори на най-често задаваните въпроси за матурите. • Заявления за явяване на матури подадоха 76 080 зрелостници от 1071 училища (79 334 бяха завършващите XII клас през учебната 2007/2008 г.). За явяване на матури заявления подадоха и 157 ученици със специални образователни потребности. На ДЗИ се явиха 72 951 ученици. На изпити по желание се явиха 1854 ученици. Като квестори в деня на изпитите участваха над 12 000 учители. Бяха създадени 14 национални комисии за оценяване по всеки учебен предмет, в които участваха 1382 оценители. Бяха проверени 145 823 изпитни работи. Създадена беше и комисия от 320 души по засекретяване и разсекретяване на изпитните материали, както и технически комисии от 135 души.
НАМАЛЯВАНЕ НА БРОЯ НА НЕОБХВАНАТИТЕ И ОТПАДАЩИТЕ УЧЕНИЦИ	
1. Анализ на актуалното състояние	Броят на отпаднали ученици от образователната система е както следва:

	<ul style="list-style-type: none"> • за 2006/2007 г. – 19 639 от общо 917 067 ученици; • за 2007/2008 г. – 14 457 от общо 825 702 ученици. <p>Запазва се тенденцията за най- голям брой отпаднали в прогимназиалния етап (V-VIII клас): за 2006/2007 г. – 8733 ученика, за 2007/2008 г. – 6456 ученика.</p> <p>Намалява броят на отпадналите ученици в начален етап (I - IV клас): за 2006/2007 г. – 5361 ученика, за 2007/2008 г. – 3570 ученика.</p>
<p>2. Социални дейности</p>	<p>1. През януари 2008 г. Министерският съвет разшири правото на безплатни учебници и учебни помагала и спрямо учениците от V до VII клас, както и спрямо учениците от I до VII клас в частните училища. За учебната 2008/2009 г. са предвидени 41 млн. лв. за безплатни учебници и учебни помагала за учениците (за сравнение за предходната учебна година бяха заделени 17 млн. лв.).</p> <p>2. С оглед отчитане на потребностите на отделните училища и повишаване на конкуренцията при доставката на безплатните учебници, закупуването им беше децентрализирано чрез предоставянето му в правомощие на общините, а по тяхно решение – на училищата.</p> <p>3. През изминалия период продължи създаването на електронни учебни курсове, които са на разположение на учениците в националния</p>

	<p>образователен портал. Със средства по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” ще бъде финансирано изработването на нови електронни помагала за учениците.</p> <p>4. За гарантиране на принципа за осигуряване на равен достъп до съизмеримо по качество образование чрез безплатен транспорт до средишните училища през 2008 г. бяха осигурени 95 МПС на обща стойност 14 956 206 лв., от тях 20 бр. петнадесетместни, 33 бр. с двадесет и седем места и 42 бр. с тридесет и две места.</p> <p>5. Продължи изпълнението на Националната програма за по-пълно обхващане на учениците в задължителна училищна възраст по отношение на осигуряването на безплатни закуски за учениците в начален етап на образованието.</p>
<p>3. Социализиране на деца, за които българският език не е майчин, интегриране на други деца със специални образователни потребности</p>	<p>1. В детските градини и училищата се обучават интегрирано 5573 деца и ученици със специални образователни потребности спрямо 717 през 2004/2005 година, 1538 през 2005/2006 и 4400 през 2006/2007 учебна година.</p> <p>2. Детските градини и училищата, в които се обучават деца и ученици със специални образователни потребности, в момента са 1018 – 820 училища и 198 детски градини, спрямо 130 през 2004 г. и 953 през 2007 година.</p> <p>3. Чрез ресурсните центрове бяха осигурени необходимите специалисти за подпомагане на</p>

интегрираното обучение на децата и учениците със специални образователни потребности – 883 ресурсни учители, психолози, логопеди и рехабилитатори на слуха и говора, спрямо 129 през 2004/2005, 223 през 2005/2006 и 635 през 2006/2007 учебна година.

4. Продължиха дейностите, свързани с деинституционализацията на децата от специалните училища и оптимизирането на мрежата на специалните училища. Закрити бяха 13 специални училища – 4 помощни училища (за ученици с умствена изостаналост), 3 оздравителни училища, 4 оздравителни професионални училища, 1 социално-педагогически интернат (СПИ) и 1 възпитателно училище-интернат (ВУИ). В края на учебната 2007/2008 година специалните училища са 83.

5. Осигурени бяха безплатни учебници за учениците със специални образователни потребности и брайлови учебници за учениците с нарушено зрение – както за учениците от специалните училища, така и за тези, които се обучават интегрирано.

6. Ресурсните центрове бяха оборудвани с основната необходима техника за подпомагане на обучението на децата и учениците със специални образователни потребности.

7. Осъществени бяха обучения на 420 педагози за работа с деца с увреждания в

	<p>общообразователна среда.</p> <p>8. Специални усилия бяха положени за осигуряване на необходимите условия, съдействие и технически средства за спокойно полагане на държавните зрелостни изпити от учениците със специални образователни потребности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Увеличено времетраене на изпита; • Достъпна архитектурна среда, самостоятелни зали; • Учители-консултанти и други специалисти (например психолози, логопеди) в зависимост от вида увреждане и индивидуалните потребности на учениците; • Устен формат на изпита за ученици с увреждания, които не им позволяват да положат писмен изпит; • Адаптиран текст (например с уголемен шрифт на буквите) и технически средства (брайлови машини, брайлови принтери, брайлова хартия, лупи, аудиозаписи, дискове със специална компютърна програма). <p>9. Разработен беше проект на нова наредба за обучението на децата и учениците със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания.</p> <p>10. През 2008 г. бюджетът на модул „Създаване на подкрепяща архитектурна среда” на Националната програма „Модернизация на материалната база в училище” е 1 млн. лв. Със</p>
--	---

	<p>средствата ще бъдат изградени рампи, асансьори и хидравлични съоръжения и ще бъдат адаптирани санитарните помещения в около 40 училища.</p> <p>11. Беше разработена Статистическа софтуерна програма във връзка с проследяването на процеса на отпадане от училище.</p> <p>12. Разпространени бяха образователни материали (афиши, методически помагала, пособия за учители, ученици и родители, образователни модули) в областта на интеркултурното образование.</p> <p>13. 35 учители, работещи в смесени по етнически състав училища, завършиха обучението си по Магистърската програма по интеркултурно образование в ЮЗУ „Неофит Рилски”- Благоевград.</p> <p>14. Проведено беше обучение на 60 обучители на учители, работещи в смесени по етнически състав училища, по трите модула: „Включване на семейството”, „Образование без предразсъдъци” и „Организация на позитивна класна стая”. Обучителите са обучили повече от 300 учители по места. Обучение по модулите „Включване на семейството” и „Образование без предразсъдъци” получиха и 80 експерти (5 експерти от МОН, 40 експерти от РИО и 35 представители на общински администрации).</p>
--	--

	<p>15. През учебната 2007/2008 година Центърът за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства проведе две конкурсни процедури за финансиране на проекти, насочени към улесняване на достъпа до образование и на успешната социализация на децата и учениците от етническите малцинства. По първата процедура са финансирани 84 проекта на стойност 981 372 лв., а по втората – 28 проекта на стойност 644 347 лв.</p> <p>16. В рамките на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” в края на 2007 г. беше проведена конкурсна процедура по модул „Създаване на благоприятна мултикултурна среда за практическо прилагане на интеркултурното образование и възпитание”. Общият размер на финансовата помощ за тези проекти е 5 574 116 лв.</p>
<p>4. Други</p>	<p>1. Създаденият със заповед на министъра на образованието и науката Съвет по въпросите на обучението по религия в училище предложи проект на концепция за въвеждането на учебния предмет „Религия” като част от задължителното учебно съдържание, който беше обсъден на специално проведена кръгла маса с участието на народни представители, социолози, политолози, психолози, университетски преподаватели, експерти и др.</p> <p>2. Беше създадена работна група по въпросите на усвояването на книжовния български език, която</p>

	<p>включва представители на Българската академия на науката, висшите училища, учители и експерти. Работната група има следните задачи: анализ на учебното съдържание по български език и на негова основа разработване на предложения за промени; разработване на проект на държавно образователно изискване за усвояването на книжовния български език; анализ на необходимостта от разработването и приемането на закон, уреждащ отношенията, свързани с използването и защитата на книжовния български език.</p> <p>3. Във връзка с политиката за задържане на децата в училище продължи утвърждаването на прием на ученици по професии за придобиване на първа степен на професионална квалификация след завършен VI, VII и VIII клас.</p> <p>4. В рамките на съвместен проект на МОН и УНИЦЕФ „Предотвратяване на отпадането на ученици от училище” беше разработен проект на „Национален план за действие за намаляване на броя на необхванатите и отпадащите ученици в задължителна училищна възраст”.</p>
<p>ПОВИШАВАНЕ НА АВТОРИТЕТА И СОЦИАЛНИЯ СТАТУС НА УЧИТЕЛЯ</p>	
<p>1. Квалификационни дейности</p>	<p>1. В изпълнение на Национална програма „Квалификация” през януари 2008 г. стартира квалификацията на 1150 учители с висше образование за придобиване на професионална</p>

	<p>квалификация „учител по чужд език” по учебен план и учебни програми, разработени от висшите училища, както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 500 начални учители за придобиване квалификация „учители по чужд език в начален етап”; - 625 учители с висше образование за придобиване на професионална квалификация „учител по чужд език”; - 25 учители-филолози без педагогическа правоспособност за придобиване на квалификация „учител по чужд език”. <p>Квалификационните дейности ще приключат през м. ноември 2008 г.</p> <p>2. Проведени бяха квалификационни курсове за усъвършенстване знанията, уменията и компетентностите на учителите по чужд език според изискванията на Общата европейска езикова рамка, както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"> - учители по испански език – 200; - учители по руски език – 100; - учители по френски език – 60. <p>Обучението се осъществи от висококвалифицирани лектори от престижни европейски институции, осигурени със съдействието на образователните отдели към посолствата на Франция, Испания, Германия и Русия.</p> <p>3. Организиран бяха квалификационни курсове по ключови компетентности, в които са включени 26 017 учители.</p>
--	--

	<p>4. През различни форми на обучение преминаха 1151 учители от системата на професионалното образование и обучение:</p> <ul style="list-style-type: none"> - преподаване на предприемачески умения – 33 учители-методици и 123 учители от 41 професионални гимназии; - чужд език по професията – 54 учители; - компютърни компетентности – 95 учители; - нови техники и технологии – 710 учители; - интерактивни методи на обучение – 136 учители.
<p>2. Въвеждане на система за кариерно развитие</p>	<p>Разработеният от МОН модел беше обсъден със социалните партньори и поставен на обществена дискусия. Моделът предвижда кариерата на учителя да минава през пет длъжностни позиции – младши учител, учител, старши учител, главен учител и учител методик. Основните цели на този модел са: засилване на мотивацията на учителите за пълноценно участие в процеса на обучение; осигуряване на предвидимост в развитието на кариерата съобразно личните планове, възможности и амбиции на всеки учител; обвързване на съответната длъжност с повече отговорности, но и със съответстващо на тях възнаграждение чрез интегриране на модела в системата на диференцирано заплащане. Новата система ще бъде въведена до края на 2008 г.</p>
<p>3. Въвеждане на система за диференцирано заплащане на труда,</p>	<p>Беше актуализирана Националната програма „Диференцирано заплащане”, като в сравнение с</p>

<p>обвързана с резултатите</p>	<p>2007 г. средствата са увеличени приблизително три пъти – от 15, 1 млн. лв. на 44 млн. лв., разпределени в два модула:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Първи модул – педагогически специалисти – 39 млн. лв. - Втори модул – директори на държавни и общински детски градини, училища и обслужващи звена – 5 млн. лв. <p>В сравнение с 2007 г. е постигнат по-висок обхват на програмата – 97 %, което показва постепенно преодоляване на психологическата бариера в резултат на запазване на доброволния принцип за участие и повишаване на мотивацията на педагогическите кадри за участие в диференцираното заплащане.</p>
<p>4. Система за награждаване на учителите</p>	<p>По повод на честването на Деня на Св. Св. равноапостоли Кирил и Методий трима директори бяха удостоени с връчваната ежегодно награда „Св. Иван Рилски” за постигнати високи постижения и за принос в развитието на образователното дело.</p>
<p>ОПТИМИЗИРАНЕ НА УЧИЛИЩНАТА МРЕЖА</p>	
<p>1. Мерки по отношение на маломерните и слетите паралелки</p>	<p>1. И през 2008 г. бяха положени сериозни усилия за оптимизиране и реструктуриране на училищната мрежа и за намаляване на броя на маломерните и слетите паралелки като проявление на принципа за осигуряване на възможност на всяко дете да получи достъп до качествено образование, както на целите за</p>

	<p>повишаване на ефективността на разходите за образование.</p> <p>През 2008 г. бяха закрити 340 държавни и общински училища и обслужващи звена, бяха преобразувани 58 държавни и общински училища и обслужващи звена, открити са 1 общинско училище, 1 общинско обслужващо звено, както и 16 частни училища.</p> <p>2. За подкрепа на усилията на общините за оптимизация на училищната мрежа и укрепване на средищните училища през 2007 г. беше одобрена специална програма „Оптимизация на училищната мрежа” с общ бюджет 34 млн. лв. Програмата продължи и през 2008 г., като общият размер на средствата беше увеличен на 67 млн. лв. По нея са постъпили 126 общински програми за оптимизация и 5 проекта на РИО за оптимизация на мрежата от специални училища. Одобрени са 123 общински програми за оптимизация на обща стойност 60,4 млн. лв. и 5 проекта за оптимизация на мрежата от специални училища на обща стойност 1,4 млн. лв. Общият брой на закритите през 2008 г. училища, за които общините получиха финансиране, е 296, а на преобразуваните – 13. Закрити са и 6 специални училища. През 2008 г. предоставеното на общините финансиране за оптимизиране на училищната мрежа и създаване на средищни училища е с 40,4 млн. лв. повече от 2007 г.</p>
--	--

	<p>3. С изменение на Закона за народната просвета беше уреден статутът на т. нар. „защитени училища”. Критериите и списъкът на защитените училища бяха приети от Министерския съвет. До края на 2008 г. списъкът на защитените училища ще бъде актуализиран за първи път в съответствие с изискванията на Закона за народната просвета.</p> <p>4. С промените в Закона за народната просвета от месец май 2008 г. беше уреден механизъм за финансиране на допълнителните разходи на средишните училища, свързани с осигуряването на транспорт, столово хранене и полуинтернатно обучение. Така бяха създадени допълнителни възможности за укрепване на средишните училища, наред с подкрепата, оказвана по линия на оптимизацията на училищната мрежа.</p>
<p>2. Училищна мрежа, обвързана с изискванията на пазара на труда и социално-икономическите характеристики на региона</p>	<p>Изготвени бяха обобщени справки за реализацията на пазара на труда на завършилите професионално образование през учебната 2007/2008 година по училища, области и за страната. Анализът на резултатите показва, че 1/3 от завършилите професионално образование продължават образованието си във висши училища, а 44,89 % се реализират на пазара на труда, от които по изучаваната професия – 27 %. Не са постъпили на работа и не са продължили образованието си 24,87 %.</p>
<p>ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ НА УПРАВЛЕНИЕТО</p>	

<p>1. Назначаване и освобождаване на директори</p>	<p>1. През 2008 г. 17 държавни училища преминаха на общинско финансиране.</p>
<p>2. Откриване и закриване на училища</p>	<p>2. С въвеждането на системата на делегираните бюджети в училищата директорите получиха</p>
<p>3. Определяне на броя и видовете професионални и специални училища</p>	<p>правомоцията на второстепенен разпоредител с бюджетни кредити, правото да извършват компенсирани промени по</p>
<p>4. Промени в статута на директора</p>	<p>плана на приходите и разходите, да се разпореждат със средствата на училището, да определят индивидуалните възнаграждения, преподавателската натовареност и броя на учениците в групи и паралелки, както и самостоятелно да определят числеността на персонала.</p> <p>3. Премахнато беше централизираното определяне на възнагражденията на заетите в системата на училищното образование. Отпадна определянето на средни месечни брутни работни заплати като външен ограничител на възнагражденията на учителите в дадено училище. С приетата нова наредба за работните заплати на персонала в звената от системата на народната просвета бяха определени само общите правила за структурата на работната заплата, както и минимални размери на заплатите по длъжностни нива. Механизмите за определяне на индивидуалните заплати на учителите се договарят в колективния трудов договор и/или с вътрешни правила за работната заплата, а конкретните размери на индивидуалните основни заплати се определят</p>

	<p>от директора на училището. От 1 юли 2008 г. основната работна заплата на учителите не може да бъдат по-ниска от 450 лв. при изпълнение на минималната или на по-висока норма на преподавателска натовареност. Създадени са и механизми за заплащане на допълнителната натовареност на учителите над минималната норма – или чрез основната работна заплата, или като допълнително трудово възнаграждение.</p> <p>4. За периода септември 2007 – юли 2008 г. бяха обучени 2336 директори на училища. Проведено беше и обучение на 67 новоназначени директори. До края на 2008 г. е планирано обучение на 720 директори на училища и на 200 директори на детски градини.</p>
<p>ВЪВЕЖДАНЕ НА СИСТЕМА ЗА ФИНАНСИРАНЕ, СТИМУЛИРАЩА РАЗВИТИЕТО</p>	
<p>1. Въвеждане на системата на делегирани бюджети във всички училища</p>	<p>1. От 1 януари 2008 г. системата на делегираните бюджети се прилага във всички държавни и общински училища.</p> <p>2. За обезпечаване на правилното въвеждане и прилагане на системата и за ефективно управление на делегираните бюджети бяха предприети следните мерки:</p> <ul style="list-style-type: none"> • В съответствие със Закона за държавния бюджет на Република България за 2008 г. (ЗДБРБ) общините разработиха формули за разпределение на средствата, получени по единните разходни стандарти, между училищата.

	<p>Общините задължително предоставят не по-малко от 80 % от средствата на основата на единните стандарти, а останалите 20 % могат да разпределят, като отчитат обективни фактори, обуславящи неравенства в достъпа до образование. В помощ на общините МОН и МФ подготвиха указания и други материали за разработване на формулите.</p> <ul style="list-style-type: none"> • МОН изготви и предостави на директорите ръководство за въвеждане и функциониране, оценка и контрол на делегираните бюджети в образованието. • В изпълнение на ЗДБРБ за 2008 г. и в съответствие с критериите, приети от Министерския съвет, беше извършена оценка на въвеждането на делегираните бюджети. Резултатите показват, че над 97 % от общините правилно са приложили изискванията на закона. Тези общини получиха допълнително 21 млн. лв. за поощряване на точното въвеждане на системата. • Националният институт за обучение на директори проведе обучение на всички директори на държавни и общински училища за управление на делегираните бюджети. <p>3. В ЗДБРБ за 2008 г. беше предвидена възможност държавните и общинските училища да задържат и да включват в бюджета си за следващата година превишението на приходите над разходите в края на предходната бюджетна година.</p>
--	--

<p>2. Въвеждане на единен стандарт за финансиране на обучението</p>	<p>От 1 януари 2008 г., в съответствие с проведените преговори със социалните партньори, единният стандарт беше увеличен средно на 1157 лв., а от 1 юли 2008 г. – на 1266 лв.</p>
<p>3. Утвърждаване на програмно финансиране на системата</p>	<p>1. През 2008 г. средствата за национални програми за развитие на училищното образование бяха увеличени на 221 млн. лв. (което е увеличение спрямо средствата за 2007 г. с близо 30 %).</p> <p>2. Наред с актуализацията на програмите от 2007 г., бяха одобрени нови програми:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Въвеждане на система за национално стандартизирано външно оценяване” (4.8 млн. лв.) • Модернизиране на системата на професионалното образование (5 млн. лв) <p>3. За да отговори по-добре на различните потребности и възможности на общините, програмата „По-пълно обхващане на децата и учениците в задължителна училищна възраст”, модул „Осигуряване на закуска и мляко на всеки ученик в I-IV клас, както и на децата в подготвителните групи и класове” беше децентрализирана.</p> <p>4. Беше променен принципът на финансиране на проектите по програма „Модернизация на материалната база в училище” за общинските училища. Реализирането на проекти в</p>

	<p>тези училища ще се осъществява в рамките на одобрената през месец юли 2008 г. програма „Съфинансиране на общински инвестиционни проекти, насочени към подобряване на материалната база в училище” (10 млн. лв.).</p>
<p>УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА НОРМАТИВНАТА УРЕДБА</p>	
<p>1. Разработване на нов закон в областта на училищното образование.</p>	<p>Бяха проведени няколко заседания на работната група за разработването на нов закон в областта на училищното образование, на които бяха обсъдени отделни теми – предмет на бъдещия закон. На основата на проведените дискусии беше разработен първи вариант на проект на закон в областта на училищното образование.</p>

**Предстоящи дейности на Министерството на образованието и науката в изпълнение на
Националната програма за развитие на училищното образование и предучилищното
възпитание и подготовка през учебната 2008/2009 г.**

ОРИЕНТИРАНЕ НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ КЪМ ПРОВОКИРАНЕ НА МИСЛЕНЕТО И САМОСТОЯТЕЛНОСТТА, КЪМ ФОРМИРАНЕ НА ПРАКТИЧЕСКИ УМЕНИЯ И КЪМ РАЗВИТИЕ НА ЛИЧНОСТТА	
<i>A. Мерки в процеса на обучение</i>	
1. Промени в учебното съдържание, в учебните планове и програми	<p>1. Ще бъде актуализиран Списъкът на професиите за професионално образование и обучение и ще бъдат разработени съответните учебни планове.</p> <p>2. Ще бъдат разработени, съгласувани и утвърдени държавни образователни изисквания за придобиване на степен на професионална квалификация по 23 професии.</p> <p>3. Ще бъдат актуализирани Рамковите програми за професионално образование и обучение.</p> <p>4. Ще бъде изготвен модел на система за валидиране на професионални компетентности, придобити чрез неформално и самостоятелно учене.</p> <p>5. Ще бъдат разработени 606 учебни програми с ново учебно съдържание.</p>
2. Мерки по отношение на учебниците и учебните помагала	1. Ще бъдат проведени процедури за оценяване и одобряване на преработени учебници за IV клас

	<p>с оглед осигуряване на възможност за ползването им повече от една учебна година, както и на проекти на учебници за интензивно изучаване на чужд език за VIII клас.</p> <p>2. Ще бъдат осигурени учебници за безвъзмездно ползване от учениците от I до VII клас в държавните, общинските и частните училища.</p> <p>3. Ще бъде организирано разработването на електронно учебно съдържание по 10 учебни предмета/модула от професионалната подготовка.</p>
<p>3. Информационните и комуникационните технологии в училище</p>	<p>Ще започне изпълнението на проект в рамките на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” в размер на 39 116 600 лв. за допълващо финансиране на националните програми в областта на информационните и комуникационните технологии, включващ следните дейности: осигуряване на по-евтин или безплатен домашен Интернет достъп на 20 000 учители, както и на специализиран софтуер за училищата; обучение на учители по създаване на електронно съдържание и чуждоезикова подготовка; доразвиване на информационната система на образованието с нови модули и приложни компоненти; финансиране на дейности по лицензиране и адаптиране на стойностно чуждоезиково образователно съдържание; изграждане на национален helpdesk и call център по ИКТ; изработване на нови електронни помагала по хуманитарните</p>

	дисциплини от I до VIII клас и др.
Б. Мерки в процеса на възпитание	
1. Превръщане на училището в територия на учениците и ритуализация на училищния живот	<p>1. Ще стартира нова схема „Да направим училището привлекателно за младите хора” по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” по която ще се финансират проекти за развитие на извънкласните и извънучилищните дейности. Очакваният бюджет е 21 120 000 лв.</p> <p>2. Ще бъдат организирани национални състезания по 19 професии.</p>
2. Развитие на извънкласната и извънучилищната дейност	
ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕФЕКТИВНА СИСТЕМА ЗА ВЪТРЕШНО ОЦЕНЯВАНЕ ЧРЕЗ ШИРОКО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ТЕСТОВЕТЕ И ВЪВЕЖДАНЕ НА СИСТЕМА ЗА НАЦИОНАЛНО СТАНДАРТИЗИРАНО ВЪНШНО ОЦЕНЯВАНЕ	
1. Развитие на системата за вътрешно оценяване	<p>1. Ще продължи външното оценяване за всички ученици в IV и V клас и за първи път ще се проведе външно оценяване в VI клас.</p> <p>2. Ще продължи външното оценяване по чужд език в края на VIII клас с интензивно изучаване на чужд език.</p> <p>3. Ще бъдат организирани и проведени вторите държавни зрелостни изпити.</p>
2. Изграждане на система за външно оценяване	
НАМАЛЯВАНЕ НА БРОЯ НА НЕОБХВАНАТИТЕ И ОТПАДАЩИТЕ УЧЕНИЦИ	
1. Промяна в образователната	Предвидената с Националната програма

структура	образователна структура ще бъде въведена с новия закон в областта на училищното образование.
2. Социални дейности	<p>1. Ще продължи изпълнението на Националната програма за по-пълно обхващане на учениците в задължителна училищна възраст по отношение на осигуряването на безплатни закуски за учениците в начален етап на образованието и на безплатен транспорт до средишните училища.</p> <p>2. Ще бъдат осигурени учебници и учебни помагала за безвъзмездно ползване на учениците в държавните, общинските и частните училища от I до VII клас включително.</p>
3. Социализиране на деца, за които българският език не е майчин. Интегриране на други деца със специални образователни потребности	<p>1. Ще продължи финансирането на проектен принцип на изграждането на подкрепяща архитектурна среда с оглед осигуряване на интегрираното обучение на децата със специални образователни потребности.</p> <p>2. Ще бъдат разработени учебни планове по професии за придобиване на първа степен на професионална квалификация, с цел включване в обучение на лица с незавършено основно или средно образование или без придобита степен на квалификация.</p>
4. Други	Предвид необходимостта от превенция на ранното отпадане от училище по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” ще стартира процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по схема

	<p>„Образователни услуги за ученици, изоставачи от учебния материал и деца с изявени дарби”, Компонент 1 ”Подкрепа за деца, изоставачи от учебния материал” с бенефициент МОН. Финансовата помощ е в размер на 2 933 173 лв., от които 2 493 683 лв. от Европейския социален фонд и 440 061 лв. национално съфинансиране.</p>
<p>ПОВИШАВАНЕ НА АВТОРИТЕТА И СОЦИАЛНИЯ СТАТУС НА УЧИТЕЛЯ</p>	
<p>1. Квалификация на учителите</p>	<p>1. През октомври 2008 г. ще стартира проект по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” – „Повишаване на квалификацията и създаване на условия за кариерно развитие на учителите, преподавателите във висшите училища и директорите” – на обща стойност 6 845 405 лв. Изпълнението на дейностите, предвидени по проекта, ще създаде възможност за обогатяване и разширяване на професионалните компетенции в съответствие с потребностите от висококвалифицирани преподаватели в приоритетни области:</p> <ul style="list-style-type: none"> - въвеждаща квалификация за новоназначени учители – не по-малко от 300 учители; - текуща и надграждаща квалификация по ключови компетентности – квалификационни курсове за учители по чужд език за достигане на ниво съгласно общоевропейската езикова рамка и сертифициране от акредитирани външни институции – не по-малко от 1200 учители; - квалификационни курсове по ИКТ и дигитални компетентности – не по-малко от 1000 учители;

	<p>- квалификационни курсове за учители от професионални гимназии и професионални училища с акцент инициативност и предприемачество – не по-малко от 250 учители;</p> <p>- квалификационен курс за класни ръководители, превенция на агресията, 1000 учители.</p> <p>2. Предстои актуализиране и разработване на нови програми за развитие на професионалните компетентности във връзка с новата система за квалификация и кариерно развитие на педагогическите кадри, както и система от индикатори за оценка на качеството на квалификационните дейности.</p> <p>3. По Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” ще се осигурят възможности за повишаване квалификацията на учители от системата на професионалното образование и обучение чрез включването им в обучения в реална работна среда; по нови производствени технологии; по нови софтуерни продукти и др.</p>
<p>2. Въвеждане на система за кариерно развитие</p>	<p>Ще бъде приета Наредба за квалификация, кариерно развитие и диференцирано заплащане на учителите, с която ще бъде въведен новият модел на кариерно развитие на учителите.</p>
<p>3. Въвеждане на система за диференцирано заплащане на труда, обвързана с резултатите на учениците</p>	<p>Националната програма „Диференцирано заплащане” ще бъде обогатена с нов модул, чрез който след въвеждане на външно оценяване в края на VII клас през учебната 2008/2009 г. ще се създадат условия за въвеждане на третия стълб на</p>

	диференцираното заплащане.
4. Система за награждаване на учителите	Ще бъде приета Наредба за награждаване на учителите.
ОПТИМИЗИРАНЕ НА УЧИЛИЩНАТА МРЕЖА	
1. Мерки по отношение на маломерните и слетите паралелки	<p>1. Ще бъдат определени критериите за средишните училища, които ще получат допълнително финасиране за транспорт, столово хранене и целодневна организация на учебния процес и ще бъде приет от Министерският съвет списък на средишните училища.</p> <p>2. Ще бъде актуализиран списъкът на защитените училища.</p>
2. Училищна мрежа, обвързана с изискванията на пазара на труда и социално-икономическите характеристики на региона	<p>1. Ще започне изпълнението на програмата за финансиране на мерки за модернизиране на системата на професионалното образование. Основни акценти в програмата са подобряване на материалната база на професионалните училища, осигуряване на по-добри условия за практическо обучение и насърчаване на сътрудничеството с бизнеса.</p> <p>2. Ще продължи изпълнението на програмата за рационализиране на мрежата на професионалните училища и съобразяването ѝ с изискванията на пазара на труда и социално-икономическите характеристики на региона.</p>

ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ НА УПРАВЛЕНИЕТО	
1. Назначаване и освобождаване на директори	<p>1. Новият модел по отношение на назначаването и освобождаването на директори, както и въвеждането на изискване за директорска правоспособност са предмет на новия закон в областта на училищното образование.</p> <p>2. В рамките на дейността на Националния институт за обучение на директори ще бъдат проведени поредица от обучения за повишаване на квалификацията и управленската компетентност на действащи директори:</p>
2. Откриване и закриване на училища	
3. Определяне на броя и видовете професионални и специални училища	
4. Промени в статута на директора	
ВЪВЕЖДАНЕ НА СИСТЕМА ЗА ФИНАНСИРАНЕ, СТИМУЛИРАЩА РАЗВИТИЕТО	
1. Въвеждане на системата на делегирани бюджети във всички училища	<p>Мярката е изпълнена.</p> <p>Основна задача пред МОН през 2009 г. е да съдейства системата на делегираните бюджети в училищата да стане устойчива и необратима, като директорите и учителите усетят положителните ефекти от нея.</p>
2. Въвеждане на единен стандарт за финансиране на обучението на ученик	<p>Мярката е изпълнена.</p> <p>През 2009 г., в зависимост от предвидените в бюджета средства за образование, целта е стандартът за издръжка на едно дете/ученик да бъде увеличен.</p>
3. Утвърждаване на програмно	Ще бъде осъществен мониторинг и анализ на

<p>финансиране на системата</p>	<p>изпълнението на действащите национални програми в областта на училищното образование и на тази основа ще бъде продължено действието им при отчитане на необходимостта от актуализация и усъвършенстване на мерките, както и въвеждане на нови мерки и инструменти.</p>
<p>УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА НОРМАТИВНАТА УРЕДБА</p>	
	<p>Ще бъде разработен и предложен за приемане от Министерския съвет и Народното събрание проект на нов закон в областта на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка.</p>